KAFKAS ÇAĞLARI

B.Ömer BÜYÜKA

KAFKAS AĞI'LARI

B.Ömer BÜYÜKA

Abhazoloji Yayınları No:5

İSTANBUL 1992

Dizgi : Mega & Kafajans Ltd. Şti. Tel: 366 74 24 Fax: 367 16 37
Baskı : Kardeşler Matbaası
Cilt : Özdemir Mücellithanesi

ÖNSÖZ

1864 ve 1878 yıllarında Abhazya'dan Türkiye'ye sürgün edilenlerin bir bölümü Düzce'nin Efteni bölgesinde birbirine bitişik üç büyük köy olarak yerleştirilmiş ve bu köylerine (Hacı Süleyman Bey köyü, Çayköy, Beyköy) adları verilmişti.

Bu yazının sunucusu Beyguaa Ömer Büyüka o (Hacı Süleyman Bey köyü)nde Beyguaa Hasan oğlu Beyguaa Bayram'la bayan Şamha Mıkıd'dan 1317 (1899) yılı temmuz ortalarında doğmuştur. Halkının acı anılarını duya duya büyüyerek o acılar kendisine miras kalmıştır:

Sevgili vatanlarından sürülüşleri, sürgün yolunda vapurlarda ölüp denize atılanları, her iskelede halkının bir bölümü karaya çıkarılmakla da yakınlarını ve soydaşlarını kaybetmeleri, karaya çıkarıldıkları yerlerde yerleşebilecekleri yerler bulup yaşantılarını düzene sokuncaya kadar uğradıkları sıkıntılar ve acılar gerçekten çok acıklıydı.

Son bölümü Kefken'de karaya çıkarılmıştı, çok perişan idiler, ilk gece ölenleri 400 olmuştu. Gömüldükleri yere "ABAZA MEZARLIĞI" denmiştir. Aç çocukların ağlayışları ve buldukları her şeyi yemeleri önlenemiyor, ölüp ölüp dökülüyorlardı. Büyükleri günde bir somak mısır karşılığında ırgatlık yapıyorlardı.

Güzel ut çalan bayan KESEPHA ELİF hemen her gün halkının bu mezarlığına giderek utunun eşliğinde ağıtlar söyleyip ağlamakta idi. Acı durumu saray'a duyurulunca acılarını dindirecek çareler bulmak için kendisine memurlar gönderilerek saraya çağırılır, iyi vaadlarda bulunulur. O bu çağırıya verdiği cevapta "Padişahımızın eteklerinden öperim. Gülemiyecek kimsenin ağlayabileceği yerde kalmaya ihtiyacı vardır. Ben, ağlayabileceğim burada kalayım, ölsem de bari bu zavallı kemiklerimin arasında bana da bir yer verilmiş olur. Benim tek isteğim budur. Yaşasın padişahımız..." der, saraya alınmayı kabul etmez.

Hasta hemşerisini ziyarete giden muhacır, hastayı yatakta (Ezme fasulya çorbası)nı kâse ile içmekte görünce, o sıralarda

halkında bulunmayan bu nimetin böyle içilişini kınayarak "W'agi muhacir akud gi waxuao, acvı wyımbaayt" (Muhacirliğine rağmen fasulya çorbasını böyle içişini kimse görmesin bari) dediğini anlatırlar; günümüzdeki mutlular (Gülünecek bir anı) diye bunu anlatırlarsa da, atalarının acılarını alan bu yaşlı yazar bu anıya gülememektedir. Tersine olarak, özyurdunda kalabilen bir avuç soydaşının varlığını istemeyen güçlerin zaman zaman acı davranışlarını öğrenmekle acıları tazelenmekte ve sürmektedir. E, onun bu acılarının seslenişi "Aah!" değil de nedir?....

İşte, bu kitapçığa "Aah!" adı verilmesinin nedeni!.

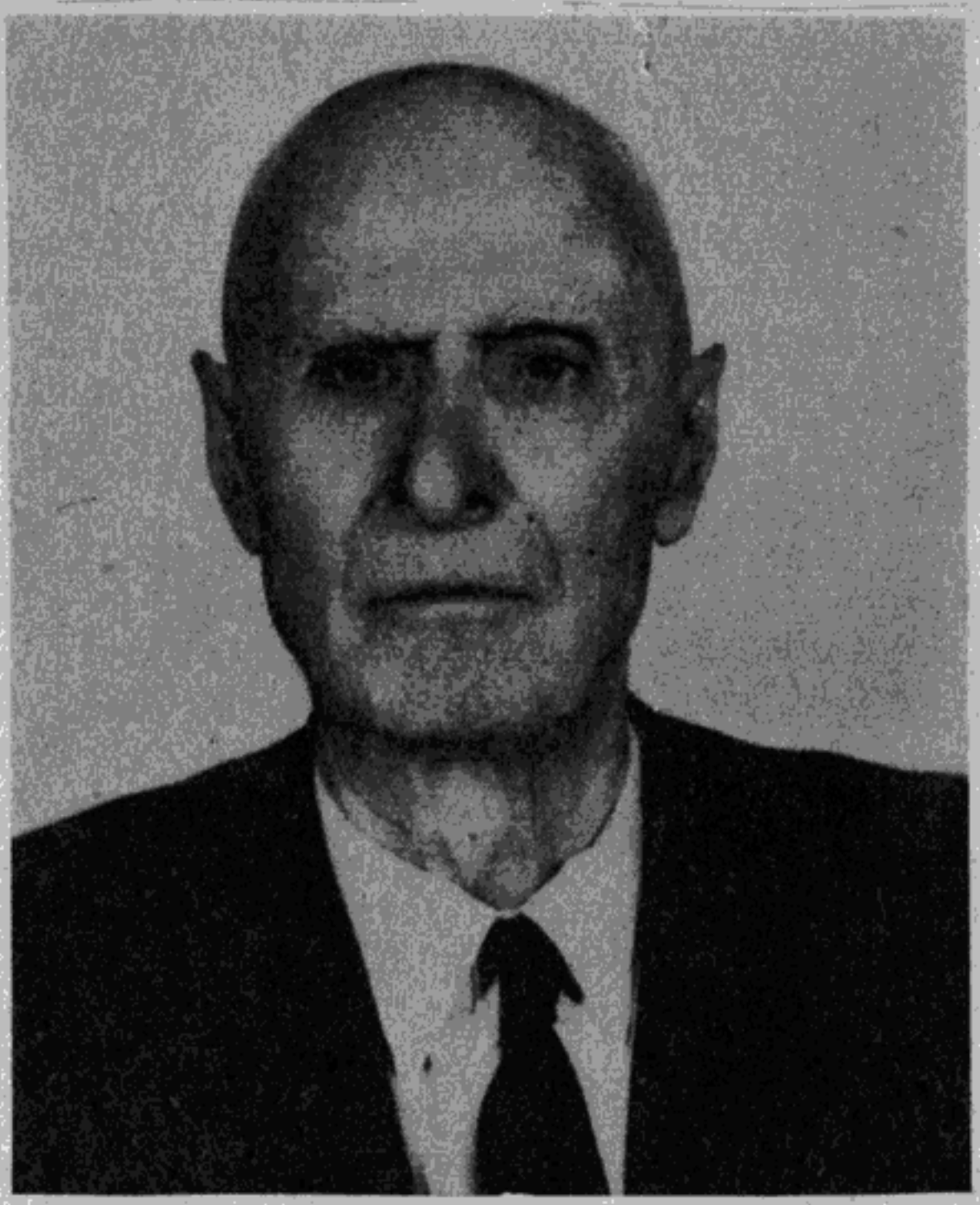

Beyguaa
Ömer Büyüka

AAH!

Bakarsın "aah!" ederim,
Bakarsın "hey, hey!" derim;
İnlemek ve haykırmak
benim soyrdan kaderim.

Bu seste ne gaye var,
ne kısmama imkan var,
şuursuzca yürekten
kopuverme huyu var.

Fışkırdıkça bu "aah"lar
içim biraz ferahlar,
Ne yapayım içtiğim
zehir dolu havalar.

.....

BU SES

Allahın huzurunda insanlar
Allahtan başka şey düşünemez.

Cihanı deniz olan balıklar
o denizden başka şey göremez.

Beni dinleyebilen insanlar
Kafkasya'dan başka şey işitemez.

Benim sözümden bıkan insanlar
yanlarında artık beni göremez.

"Çok dertli çok konuşur" diyorlar,
Derdim çok, dilim kısa kesemez.

.....

BİR ANI

Türkiye'deki Düzce kentinin bitişiğinde "Debboy çayırı" denen büyük yeşil ova. Üç yanı Kafkaslı köyleriyle çevirili. İçindeki büyük bir ceviz ağacının altında iki Abhaz genci (Beyguaa Ömer, Çkalapuwa Mahmud) oturup, - her zamanki gibi - yaşlılarından kendilerine miras kalan Abhazya özlemini dile getirmekte ve ora yaşantıları hayallerini sayıklamaktalar. Gurup da yaklaşmıştı ki yakınlarındaki KİREMİTOCAĞI adlı Ubıh köyünden yanık bir armonik sesi başlar. İkisi de, özledikleri bir milli havayı çalan armoniği sonuna kadar sessizce dinlediler. Armonik sustuğunda akşam da yakındı. Her iki Abhaz genci kentteki evlerine -yine üzgün sessizce- döndüler. Ömer evine geldiğinde o armoniğin ve Abhazya hayalinin ilhamlarıyle aşağıki şiiri yazar; Mahmud da Abhazya'ya gitmeye çalışıyordu, "Gidemezsin şartlar elverişsizdir" diyenlere; "Gidemesem de yolunda öleyim" derdi; yıllarca kendisini kemiren Abhazya özlemini yenemeyince gizlice yoluna çıktı; amma gidemedi, dediği gibi yolunda öldü... Nur içinde yat abhaz çocuğu!.....

BİR ANI

Yamaca baş yaslardım,
Eşsiz ufka bakardım,
Gün batarken tutuşan
denizime bakardım:
Gurubuna dalardım,
Cennet yurda tapardım.

Ufuk - deniz kızıl renk,
O yamaçlar yeşil renk,
Bezenmiş ormanlarla,
çiçeklerle rengârenk;
Çıngrak-kaval öterek
yamaçlardan gelerek-

sürüleri şen döner,
Kuzucukları meler;
Kuzularına koşup
sürü yuvaya girer...
Vadiyi inci köyler,
cici evler süslerler.

Daldan kuşlar seslenir,
Yurtta dilim seslenir;
Çiçekleri sulayan
Abhaz kızı bir şiir;
Gurup orda süslenir,
Ruhlar orda beslenir.

O vadiler, yamaçlar,
Dolu bağlar, ağaçlar,
O denizle o gurup,
hayata aşk aşılar;
Billur dere şarıldar,
Yurt meltemi fışırdar.

O dar uzun ovanın,
Esen hafif havanın
enginden süzülüp
gelir sesi kemanın:
Gurup çalar (kalbimin
yıldızı, hem halkımın)...

O gurubu aah içsem,
içsem de ruh dindirsem!
O ilahi dekorda
hasretime erişsem!
Artık murada ersem;
Ses, reng, şiir derlesem!.

Hayalimde Kolkida,
Hayatımda Kolkida,
Kolkida o Abhazya,
Bana göre dünyada
var olan tek Kolkida;
Kolkida da Kolkida!...

AH CAN VERSEM BAĞRINDA

O deniz, o yamaçlar,
o vadiler, ağaçlar,
ovacıklar, dereler,
çağlayanlar, ormanlar...
Dalda kuşlar şakırdar,
Yurtta sesim cıvıldar.

Vadilerde yamaçlar
dolu bağlar, ağaçlar,
Havasının nağmesi
hayata aşk aşılar.
Billur dere şarıldar,
İnci köyler parıldar.

Görülenler hep benden,
Duyulan sesler benden,
Baştan başa şiir olan
ilahi dekor benden;
Hava benden, ruh benden,
Müz mabedi yurt benden.

Serpilmiş yer yer evler(1)
Bahçeli cici evler;(1)
Çiçekli bahçelerde
Yemişler, kelebekler...
Bu yurdu bunlar süsler,
Havayı bunlar besler.

Her ev önü çimenlik,
ağaçları gölgelik;
Bu yurt yerlilerinde
ırk güzel, din güzellik.
Hayat burda hep müzik,
sevgi, şiir, güzellik.

Hayalimde Kolkida,
Hayatımda Kolkida,
Dünyada bana göre
Var olan tek Kolkida;
Ah can versem bağrında
beni sarsan Kolkida!(2)

.....

(1) Abhaz köy evleri böyledir.
(2) Kolkida Abhazya'dır.

SAHİLDE KOLKİDA ANISI

Gecelerin ne derin,
O sessizlik ne engin!
Ey muhteşem Kolkida'm
mehtapların ne zengin!

Belli: Senden, Kolkida'm
ders almıştı Awubla'm!

Yıldızların uyanık,
Dere, meltem uyanık..
Şu sahilde göz kırpan
komşu fener uyanık.

Meltem müzik fısıldır,
Dere şiir mırıldar.

Dinleyorum şiirini,
Anlayorum dilini:
Çalmakta Kolkida'mın
mutlu altın devrini;

O tarihten destanlar
okur, çalar ve çağlar.

Ay yurdunıu döşerken,
Baygın nuru sererken,
Ormandan ishak kuşu
kesik kesik öterken

Mehtap baygın denizle
sarmaşırken vecd ile

sanki şiir perisi
bir saadet bestesi
ilhametmiş, söylüyor
yurdun meltem nefesi...

Hava hafif fışırdar,
Hava hafif fışırdar.

Deniz erir zevkiyle,
kaynaşır âşıkıyle,
Bu ilahî sahnenin
örperirken şiiriyle

mehtabı içtim.. içtim..
içtim, kendimden geçtim.

Artık yerim Kolkida,
Gözümde tek Kolkida,
Benliğimi sarmış o
Abhazyam, aah Kolkida!

Kafamda o Kolkida,
Gönlümde o Kolkida.

1931

Akçeşehir'de bir yaz gecesinde Deniz sahili Abhazya'yı andırırken. (Kolkida: Abhazya)

Abhaz ve Abhazya hasretlerini çekmekte olan genç, bir gün iki Abhazla karşılaşıp kaynaşır. Kentin dışındaki tenha ormanlığa gidip girerek Abhazca ve Abhazya hasretini Abhazca ve Abhaz şarkılarıyla dile getirirler. Akşam üzeri yerlerine gidince gencimiz özlemlerini aşağıki şiirde sergiler:

ABHAZYAM, ABHAZYAM!

Bugün yine günümü sen doldurdun Abhazyam,
Sen gönlümün sönmeyen ateşisin Abhazyam,
Hasretine dayanmam mümkün değil, Abhazyam,
Elbette ki yanarım ateşinle Abhazyam,

Tek başıma yaşarım hayalde sen olarak
Başka şeyler düşünen insanlardan ben uzak,
Seni anan muztarip insanlardan da uzak,
Iztırabım sınırsız, hayat benden çok uzak.

Ne vakta dek bu hayat böyle sürüp gidecek,
Ne vakta dek halkım bu ıztırabı çekecek,
Ne vakta dek -Allahım!- zulüm hüküm sürecek
Yurda hasret çekenler ne vakta dek çekecek!.

Ya sinende ölseydim, ya hasretle yaşayım,
Umut yoksa ermeye hatıranla kalayım,
Unutmaya kıyamam, hayalinle yaşayım,
Varsın yaksın bu hayâl; volkanına dalayım!

Unutmak da kaybetmek, mahrum olmak demektir,
Hayal de bir vuslettir, unutmamak gerektir,
Vusletinle mest olmak seni takdis etmektir,
Hasretinle yanmak da sana tapmak demektir!

Iztırabın mukaddes.. çekeyim ben Abhazyam,
Eresiye yanayım ateşinle Abhazyam,
Hayır, hayır, umutsuz değilim ben Abhazyam,
Lâkin artık sabrım yok beklemeye Abhazyam!

Bir isterim yaşamak, cismim erer diyerek;
Bir isterim ölümü, ruhum erer diyerek;
ikisinden biriyle bir gün artık gelerek
gideririm hasreti, yandığıma ererek!...

1925 Edirne.

Iztırap (Çile, Dert), Muztarip (Çileli, Dertli), Hasret (Özleme), Vuslet (Erme, Erişme), mest olmak (sarhoş olmak, kendinden geçmek), takdisetmek (Kutsamak), Mukaddes (Kutsal), cismim (Gövdem).

BİR ABHAZ

Bütün ömrü yurdunun ve yurttaşlarının hayal ve hasretiyle geçiyordu. Onların varlığını çekemeyen kuvvetlerin zaman zaman davranışlarını kuşku ile izliyordu. Yıllar böyle geçerken bir gün, soydaşlarının kendi özyurtlarında tamamen imha edildiklerini duydu; bu felaket haberine doğru mu, yalan mı, yanlış mı demeyi düşünemedi bile. Böyle bir felâketin olabileceğini çoktan beri olaylar gösterdiğinden, inanmaya hazırdı; inandı. Demek ki yıllardan beri korktuğu en büyük fâcia artık bir vakıa idi. Acı haber karşısında birden bire, ölmüş gibi donakaldı. Şimdi, tarihte ençok ağlamış bulunun milletinin yaratılıştan beri geçirdiği facialar silsilesi gözünün önünden geçiyordu. Mede, Abhaz talihinin gerçekten sembolü idi. Dostlarına aşırı bağlılık Abhazların karakteristik vasfı olarak bütün tarihlerinde gözükmüştü. Böyle dostluğu aynı derecede sadakat ve fedakârlıkla karşılamak dostlarının çoğu için mümkün olamamıştı. Şimdi de böyle olmuştu. Abhazların -zaman zaman kurtuluşlarını destekledikleri- kardeş belledikleri, târihî kader ortakları olan bir halkın yetiştirdikleri Stalin'ler, Beria'lar Rus Sovyetizmini bahane ve alet edinerek gerçekte şovenizm yapıyorlar, soydaşlarının gelecekteki güvenlerinin kuvvetlenmesine doğrudan doğruya veya dolaylı yollarla engel sandıkları zayıf milletleri imha ederlerken Abhazların imhası da ihmaledilmemişti. Hemşireleri Mede'nin talihine ve ruhuna tevarüs eden bugünkü Abhazlarda ne yazık ki Mede'nin kahredici sihir kuvveti yoktu.

Şu anda yumruğu ile hançeresinden başka bir silahı olmayan felaketzede Abhaz'ın hedefsiz bir isyanla savurduğu yumruk ancak önündeki masayı tokatladı. Patlayan harçeresi sanki Mede'nin kumandasını haykırdı: "FELAKET MABUDLARI, ATEŞ!..."

Bir an duraladı, düşünüyor gibiydi. Epey zaman da böyle geçti. Hatırına gelenler nelerse, onu tekrar alevlendirdi. Artık söylenmeye başlamıştı. Bir oturur, bir kalkar, söylenir, yakınır. İçini dökmek mi istiyor, çevresine dert yanmak mı istiyor, belli olmuyordu. Bu derecede ıztırap içindeki bir felaketzedenin söylenmelerinde, yırtınmalarında elbette ne gaye olur, ne ölçü. O, yalnız, döğüne yırtına söyleniyor, ağıt ağıt sayıyor, ağıtları uzadıkça felakete isyan halini alıyor, canavarların başına yıldırımlar yağdırmak istercesine haykırmakta devam ediyordu:

İŞTE O ABHAZ SESİ

"Yırtınmak ve söylenmek...budur artık isteğim,
İçim volkan dolu da hafiflemek isterim.

Lav fışkırsın ağzımdan, belki diner volkanım!
Boşanayım bırakın, acı dolu insanım!

Ne duyulma ne şiir davası var bu sesin,
İçi volkan doluda yeri var mı hevesin!

İçim volkan doludur, boşanayım bırakın,
Bırakın patlayayım, patlayayım bırakın!

Ah!...
Zeynetiydi dünyanın güzel ırkım, yok oldu!
Şiiriydi hayatın medeniyetim, boğuldu!

Ey yıldırımlar-volkanlar Hefestos'u nerdesin!
Ey dünyayı tufanla boğan mabut, nerdesin!

Yıldırımlar gürlesin, arzı boğsın tufanlar!
Yerden lâvlar fışkırsın patlasın da volkanlar!

Artık kopsun kıyamet, ölüm yağsın göklerden!
Felaketler saldırsın, hayat sönsün yerlerden!

Ateş verin dünyaya, yerler-gökler tutuşsun!
Cehennemler işlesin, zebaniler kudursun!

Vurun, cani insanlık yaptığına uğrasın!
Vurun, vurun! acılık yüreğini doğrasın!

Şu kirli dünyasıyle, vahşetiyle yok olsun!
Bu canavar insanlık her şeyiyle yok olsun!..."

Bu feryadlarla yırtınırken hançeresinin gücü de biten bağrı yanık Abhaz, artık bitkin serilmişti. Epey zaman da böyle geçti. Bir ara gözlerini açtığında, çevresinde ıztırabını paylaşan insanların varlığını farketti. Onlar da, teselli veremedikleri insanla beraber ağladıkları her hallerinden belliydi. Demek dünyada gerçek insanlar da var dedi içinden. Gerçek insanlara karşı insanların ne yapması gerektiğini içinden geçirdi ve kısık sesle dile getirdi:

TEK MEŞRU YOL

Bir tek meşru yol var ki
o da sevmek, sevilmek.
Bil ki gerçek insanlık
ancak sevmek, sevilmek.

Suç sandığın kusurdur,
düşman olma, acı, sev;
Kırılanı tamiret,
kıranı da acı, sev.

Bil ki ceza zulümdür,
Bil ki haktır sevilmek;
Bil ki herkes sevimli,
Hakkın yolu sevişmek

Islahın gerçek yolu
bil ki sevmek, sevilmek.
Saadetin tek yolu
hep beraber sevinmek.

Zavallı Abhaz, İsa'yı şimdi daha iyi anlıyordu.....

ABHAZ MİTİK ÇAĞLAYANI

Vurup yıkıp akarak,
Kayalardan koparak,
çağlayanım gürlüyor,
Çağlıyor şahlanarak.

O enerji verdiği,
Beraber and içtiği
Promete'yle birlikte
mabutların abregi:(1)

Son yok onda öfkeye,
Gürlüyor Promete'ye:
"Ben dağları yıkacağım,
Sen zenciri kır!" diye.

Dev abreg der: "Bağlandık,
fakat teslim olmadık
O kıskanç mabutlarla
boğuşmaktan yılmadık;

Zencirimi kırarız,
Dağlarını yıkarız,
Kırar.. yıkar.. kurtulur
haksızlığı boğarız!,

Verdiğin ruh ölemez,
Yaktığım nur sönemez,
Vur kayana çağlayan,
Enerji diz çökemez! "(2)

(1) Abreg: İhtilalci.

(2) Abhaz mitolojisine göre, Promete ilkin devlerin tekelinde olan ateşi kapmak için devlere üstün gelmenin yolunu bıkmadan çarpa çarpa dağları yıkıp yolunu açan çağlayandan öğrenmiş, ateşi insanlara kazandırmıştır.

Nerede bir güzel varsa
ya Türk ya Kafkaslıdır.
Genceli Nizami.

KAFKAS GÜZELİ

Güzele göz takılır, çok bakılır hayatta,
Onun için Güzel'e Pışza denir Kafkasta:

"Çok-bakılan" demektir Pışı-za da Pışza da,
bu anlamla Güzel'e ad olmuşlar Kafkasta.

Güzeli ve adını duyup gören orada,
Övüp-anıp adını yaymışlardır her yanda:

Behice de Behic de Pışıza'dan Arapta,
Pakize ve Duşize Pışıza'dan Farsçada.

Meliha olmuş Arapta, Haraşo olmuş İslav'da,
Pışıza'nın anısı daha birçok ulusta:

Ege'de o Hekate, Babil'de o Milita,
Seba'da Belkis olmuş, Habeşte de Makeda;

Bütün bunlar birleşir o Kafkaslı Pışza'da;
Geri dönüp Abhaz'a Mıkıd olmuş Makeda.

Apşıza da "En güzel" demek idi orada,
Bu da olmuş Afrod ve Afrodite Yunanda;

Pışı "Bakılan" demek, Pışra da o Kafkasta,
Bunlar da az değişip "Venüs" denmiş Romada.

Pışıra da Pışır da Pışra da o Kafkasta:
"Güzel" olmuş Türkçede, "Husn" olmuş Arapta.

İşte Kafkas güzeli böyle örnek olmuş da
Tanrılaşmış gönülde, tapınılmış dünyada.

KAFKAS MÜZLERİ

Şakımalar ve danslar
yapıp ilk yayanlar:
Rada, Raşa ve Rara,
Üç kardeş idi bunlar.

Babaları Dada'dır,
Anaları Nana'dır
"Rıdada, Rınana" da
denen Dada, Nana'dır.

Abhazcada "Wa Rada!"
"Hey Rada!" anlamında,
"Warada" diye geçer
Abhaz şarkılarında.

Rada'nın kızkardeşi
Raşa sevimli kişi:
Herkes sever Raşayı,
Müzikten kopmaz kişi:

Halkımın Raşa'sı o:
"Rıraşa" da denen o;
Bu adlarla anılıp
çağrılır, sevilir o.

Küçük kardeş Rara da
anılırken şarkıda
"Halkın Rara'sı" diye
"Rırara" adlanmakta.

"Wa Raşa!" da (Hey Raşa!),
sözde olmuş "Waraşa
Raşa'nın dansı olan
Halay adı Waraşa.

Awaraşa= Waraşa,
Awraşa da Waraşa,
Harputta "Awraş" olmuş
Sümerce Uraş Waraşa.

Üç müz'ün başı Rada
çağırısı: Warada
destana da ad olmuş,
koro şarkısına da.

Warada'dır Warad da.
Adıgaca Warad da,
Sümerce Balag da o
İslavcada Balada.

Keltçedeki Bard da o,
Avarcada Balay o,
Helencede Arathos,
Çoğunda Ballade da o...

Ruhları ilk besleyen,
Neşe ve sevgi veren:
İşte Kafkas izleri,
Dünyadan silinmeyen!..

ABHAZ Jü'sü = HELEN İo'su

Art ayağı yalıda,
Ön ayağı yaylada,
Otlayordu dev inek
Şhara yaylalarında:

O içerken dereler
ona yetmez biterler,
Çevirir de başını
Karadeniz'den içer...

Bir gün deniz aşırı
yerlerin dev uçarı
kartal gelir Kafkas'a
gölgeler yaylaları;

Bir an dalar da yere
ineği birden bire
kapıp uçar, kaçırır
deniz aşırı yere...

Orda yerde görüyor
ki bir keçi otlayor,
Yemek için avını
Kartal yere iniyor;

Konup keçi başına
(Boynuzları arasına)
Yemeye başlar avı,
Keçi varmaz farkına.

Çoban onu görerek,
"Ne o öyle" diyerek
Yaklaşırken keçiye
Kartal uçar ürkerek

Yine avı ağzında
(gagaları arasında)
tutup uçup giderken
köprücüğü kopar da

düşer deniz üstünde;
Zamanla bu kemikte
yeller toprak döşeyip
ülkeleşir kemik de...

Yunan yarımadası
ve İtalya karası
bu köprücük kemiği
üstünde yurt karası...

Dicle - Fırat arası
diğer Apsu karası;
gider Apis'e (Nil'e)
Böyledir İo anısı.

Afjı= Ajvı= Apsıwa=
Apsu= Apis Apsuwa,
Haos da o (İlk Abhaz),
Kolkhi de o Apsuwa.

Zeus'un sevgilisi
Kafkaslı Abhaz kızı
Apsu= Afjı= Ajü= Jü:
Helence İo (Jü izi).

Bu Abhaz efsanesini anlatan Abhaz ihtiyarları Karadeniz batısındaki Kâğıthane ve Alibey derelerini ve aralarını, Yunan ve İtalya yarım adalarını bilen ve düşünen kimseler değildir; Bu anıları Kolkidadan batılara, Akdeniz bölgelerine ilk göçlerin anısı olarak kalmıştır.

Amma bu yerleri ve mitik çağ efsanelerini iyi bilenler bu Abhaz efsanesinin temelini bilebilir. Bu şiire son üç dörtlüğü biz eklemekle efsanenin temelini belirtmiş oluyoruz.

YAR YOLU

Sevgisiz ruh olur mu,
Yolsuz sevgi olur mu,
Yolunda yürünmeden
yar'a ermek olur mu?

Yar yolunda baş vermek
yar'a bir türlü ermek;
Oturup ah etmekse
tükenmez hasret demek.

Yolundaki her zerre,
Sevgiliden bir zerre;
Yolunda yürüdükçe
yolcu ondan bir zerre.

Yar'a giden yol budur,
Bunu bulmak ermektir,
Çıktın ise bu yola,
Yar'a erdin demektir.

Yar: Sevgili
Hasret: Özlem, özleme.

YOLCU!

"Var mı, yok mu saadet,
Serab mı, Vaha mı o?"
diye sorma ey yolcu!
Yürü, seni bulur o!

Serabsa da saadet
her yolun hedefi o;
Yürü, yaklaş, umatlan...
sonda seni bulur o!

Evet: vardır saadet,
öyle bir varlık ki o,
Yürüdükçe ona sen
kucak açar sana o.

Bu çöl onsuz aşılmaz,
her yolun vardığı o;
Yürü ey yanık yolcu,
İnan, mutlu eder o!

İmanlı bıkmazlığın
nisbetinde senin o;
İnan, yürü ey yolcu,
Sonda mutlu eder o!

.....

Saadet (Mutluluk),
Hedef (Amaç)
Serab (Uzaktan ağaçlık sanılan aldatıcı çöl)
Vaha (Çevresi çöl olan ağaçlık)
nisbetinde (oranında).

Vatanlarından sürülüp dünyaya dağıtılan Kafkaslılardan bir ses:

BENİM NEM VAR?

Ne sanattan anlarım,
Ne de yapma vaktim var;
Milyonlarca haykırış
sesi duyan gönlüm var.

Susuldukça "Barış var"
diyen hâkim insanlar
duysunlar ki mazluma
hak haykıran sesim var!

Zülmün-evet-yumruğu,
adaletsiz emri var;
Bilsinler ki benim de
yılmaz savaş ruhum var!

Zülme sonsuz kinim var,
Savaşmaya andım var;
Adalete susamış
mazlumlara vaadim var.

Yapıcı Ra aslından
benim ölmez ruhum var,
Promete'mden aldığım
diriltici ateş var!

İmanım var, hakkım var,
Haksızlığa kinim var;
Zulüm hüküm sürdükçe
susmamaya andım var!

Gürlüyorum lav gibi,
Volkan dolu içim var;
"Kahrolsun zülüm!" diyen
ihtilalci sesim var!

1942

BEN NEYİM?

Ben asırlar boyunca
çile çekmiş bir ruhum,
Promete'ye inanmış,
imanlı bir çocuğum.

Ağzım demir kilitli,
Ellerim kelepçeli,
Bağlandığım nisbette
savaşım tehlikeli.

Başka türlü olamam
Promete'yle soydaşım:
Zülme köle olmamak,
Zülmü ezmek amacım.

Örs üstünde çekiçle
sen kafamı ezmenle
-bil ki- ~~özlemez~~ ölmez şuurum,
savaşacak seninle.

Evet bil ki kafadır,
şuur değil ezdiğin;
Ruhum değil, vücudum,
"Artık gömdüm" dediğin.

Öldürüldüm, gömüldüm,
ruhum yerden fışkırdı;
Boğuldukça boğazım
bu ruh hakkı haykırdı:

Ne Orselim hayatta,
Ne Ayre var ortada,
Amma bak ne dipdir
İsraille İrlanda!

Binlerce yıldan beri
Filip'i, İskender'i
ırkını yok bil amma
Makedonya dipdiri!

ESİR KAHRAMAN

Ne her esir mağlutur,
Ne her galip muzaffer;
Zülme boyun eğmeyen
Esirse de muzaffer.

Eğilmeyen başıyle
meydan okur çileye,
Bil k mağlup değildir
dudak büker çileye.

Bil ki mağlup değildir
asla teslim olmayan,
Bil ki galip değildir
zülmünden kaçılmayan.

Devlerden ateş kapan
Promete'yi düşün, bil:
Eseriyle şerefli,
Çileden yılgın değil.

Muradına eren er
elbette ki muzaffer;
Kahramanca esirin
anısı da muzaffer:

Anıları bizlerden
kahramanlar yaratır.
açtıkları yollardan
gidenleri çoğaltır.

Örnek odur bizlere,
bizden ona alkışlar;
Kahramanca esire
kutsamalar..saygılar!

"Atiyi karanlık görerek azmı bırakmak...
Bilmem ki ölüm varmıdır bundan daha alçak"
der Mehmet Akif

VE SEN EY KAFKASLIM!

Ya geçersiz övgüler
sana yetti, övündün!
Ya gerçeksiz yergiler
seni kırdı üzüldün!

Ne geçerli delille
tarihini öğrendin,
ne insanlık seninle
doğduğunu öğrettin!

Evrenin gerçekleri
senin dilinde saklı,
açıp o gerçekleri
sergile ey Kafkaslı!

Böyle bulmuş olursun
kendi tarihini de,
Yardım etmiş olursun
dünya tarihine de.

İnsanlığı ilk kuran
atan idi Kafkaslı!
ona layık olmazsan
yazık sana, Kafkaslı!

Kendi gerçeklerini
ancak kendin bulursun;
Temelliştir dilini,
geç kalsan yok olursun!

Yok olman da hafiftir,
gerice ölmen ağır!
Anılmaman hafiftir,
geri anılman ağır!

Üstün saygı hakkındır,
bil ve öğret Kafkaslım!
Öz kültürün hakkındır,
onu koru Kafkaslım!

Yaraşır mı soyuna
ikinci sınıf kalmak,
Yaraşır mı şanına
tornunu alt bırakmak!

Artık davran Kafkaslı,
torunlarına acı!
kalmasın ahlı-yaslı,
ezik bırakma, acı!

Kardeşini yerenin
seni sevdiği yalan!
Kardeşler birliğinin
dostu değil o, inan!

Kardeşini ilk yıkar,
dayanaksız kalırsın;
Sonra seni de yıkar,
ya da köle kalırsın!

Alt olmamak istersen
göz, kulak, kol işlesin!
İnsan kalmak istersen
kafan-kalbin işlesin!

Artık düşün Kafkaslım,
aldandığın yetişir!
Artık silkin Kafkaslım,
uyuştuğun yetişir!

Neden örnek olmasın
Kafkas'ına İsviçre,
Neden dilin saldırsın
öz kardeşi dillere!

Alman-Fransız-İtalyan-
Romanş dilli dört toplum,
Birbirine tutunan
İsviçreci dört toplum:

Herbiri hür ve mutlu
kendi bölgelerinde,
amma kurmuş o mutlu
birliği İsviçrede.

Ne bunlara takılır
Komşu büyük soydaşlar,
Ne onlara katılır
bu dört küçük soydaşlar.

Ne saldırı çekmede,
Ne saldırı yapmada;
İsviçre sevilmekte,
sayılmakta dünyada.

Sen de uyan Kafkaslım,
kardeşinden ayrılma!
Ona sarıl Kafkaslım
eloğluna kapılma!.

SESİMİ BOĞMAK İSTEYENE

İnsanlık ve güzellik yaratanlar bizlerdik,
İzi yerden silinmez soyun sonu bizlerdik.

Herkes gibi bizler de saadete haklıyken
saadeti ummayıp teselliye razıyken,

Son nefesin isteği bu bile mi bize çok,
Sesimizle teselli bulmak da mı bize yok?

Yüzbinlerce kişiyiz yasaklanmış sesimiz,
Yasaklanmış yazımız, ezgin-üzgün hepimiz

Biz o sesi özleriz, duymak da mı bize yok,
Bayram yapar her millet, gülmek de mi bize yok?

Mutluları uzaktan seyretmek mi payımız,
Kime zarar gülmemiz, kime yarar ahımız?

Bu ne biçim insanlık, böylemidir adalet,
Sevişmekte değil de boğmakta mı saadet?

Başkasını yok etmek var kalmanın şartı mı,
Buna "Evet" diyende hiç insanlık kalır mı?

Sanma ey kızıl güç haksızlıkta şeref var,
Haksızlıkla boğuşup ölmete de şeref var!

Her varda bir tepki var, ben de henüz bir varım,
Sertleştikçe yumruğun sert teper, sert çarparım!

Vur Promete soyuna, vur ki itip çarpayım,
Kendi temiz elimi kirletmeden vurayım!
Vahşi!
Kendi kirli elini suratına çarpayım!..

1940

saadet (Mutluluk), teselli (avunma), henüz (şimdilik), Vahşi (yabani).

DİKTATÖRE

Ah şu hava hürriyet
dolsa gerçek ürerdi.
Ondan iman, ondan da
kahramanlık türerdi.

Ne gerçeksiz iman var,
Ne imansız kahraman
olabilir. ne de hiç
emir kulu kahraman.

Ey tek emre inanmış,
hürriyete düşmanlar!
Ey imansız insandan
kahramanlık umanlar!

Ey tek kendi emrini
yapıcı sanan insan!
kahramansız toplumlar
yükselebilir sanan!

Ey bir robot alayı
selamından şan uman,
tribünde kurulmuş
mağrur sahte kahraman!

Ey şerefsiz saltanat,
Ey sabahsız geceler,
Ey boğucu karanlık,
Ey imansız secdeler!

Kahramansız - imansız
devir artık kapansın!
Hürriyetsiz, gerçeksiz
geri hayat utansın!...

1942

OKUTUR MU BASKI HİÇ?

Göremezsin baskıyla yükselmiş hiç bir millet.
Hürriyetsiz -yok asla- ilerlemiş cemiyet.

Okutayım diye mi bastığın bu milyonlar,
Okunur mu parasız dağıtmakla yığınlar?

Boşunadır, uğraşma, harcadığına yazık,
düşünmeden harcanan o enerjine yazık!

İsteyorsun okutmak, amma tek şey okutmak;
o şeyi sevmeyeni kara cahil bırakmak.

İstediğin temelsiz, adaletsiz olunca,
yutulamaz değişmez kaba bir hap olunca

hiç okutmaz; uğraşma, harcadığına yazık,
Düşünmeden harcanan o enerjine yazık.

Okutmak mı istersin: kamçısız ve yumruksuz,
Yazıda da, sözde de hürriyet ver korkusuz.

Okutmanın yolu bu, yükseltmenin yolu bu,
Arzuna ulaşmanın tek ve meşru yolu bu!

Tuttuğun yol okutmaz, harcadığına yazık,
Hesapsızca yapılan harcamalara yazık.

Korkma her şey yazılsın, korkma her şey okunsun,
Ermenin iksirini ancak böyle bulursun!

Görmüyorsun dağılan yüzbinlerin ne oluyor:
Sargı, kise kağıdı... daha neler oluyor!

Hürriyetsiz okunmaz, boş didinmene yazık,
Yorduğun o kafana, o gönüle de yazık.

Yalnız bu mu? daha var; okulların ne halde:
Hür olmama yüzünden bol ezberci vermekte.

Ne istersin arkadaş, emir kulu insan mı?
Yaratıcı, kültürlü, kişilikli insan mı?

Hürriyetsiz yetişmez; boş umutlara yazık,
Aldanıkça yaptığın didinmelere yazık!.

Hürriyettir yaratan yaratıcı insanı,
Köleliktir yaratan kısır kafa insanı.

Umut-Güven-Mutluluk anasıdır hürriyet.
Bundan yoksun kişide barınır mı şahsiyet!

Aldandığın yetişir geçen zamana yazık;
Zamana da harca da enerjine de yazık!

Yükseltilmek istenen sınıfa hürlük verilse
yükselemez yine o herkes de hür değilse.

Yükseltmenin yolu şu: hem kendin hür ol,
hem de başkalarının hürlüğünden memnun ol.

Hürriyetten korkanlar ya fikirsiz ya haksız,
Sen bu yolda gidersin emeklerin yararsız.

Tuttuğun yol okutmaz, çabalarına yazık;
Yükselmeden umutsuz kalacaklara yazık!.

...YETİŞİR

Yükselmek mi istersin
şu yolu tut... yetişir:
Görün, dinlet, övün, öv,
martaval at... yetişir;

Bilgide üstünkörü,
duygusuz ol... yetişir;
süslen, bezen, yaldızlan,
güzel konuş... yetişir;

Kafan boşmu dolu mu
bilinmesin... yetişir;
kurnaz olacak kadar
zekân olsun... yetişir;

Zaten bilgi ne gerek,
idare et... yetişir,
İdare'yi temelsiz
bir yapı bil... yetişir;

Sakın şunu unutma:
Söz söyletme... yetişir;
Alt olmaktan korkarsan
küçült, emret... yetişir;

Kendi sakat gözünle
dünyayı gör... yetişir;
başka gözlük, başka göz
göremez bil... yetişir;

Ezilmemek istersen
olgunlaşma... yetişir;
şu aldanık insanlık
alkışlar ya... yetişir;

Yeter ey kahpe felek,
yalancılık yetişir!
Yuf olsun insanlığın
şu şansına!... Yetişir!.

Ra

Soyum Ra'yı söylerdi:
Ezelî ve Ebedî,
Hayatın ve her gücün
anacı tek o idi.

Ne ki vardı Ra'dandı,
Ne ki vardır Ra yaptı,
Ne ki olur yapan Ra;
Başka tanrı yok idi.

Eksiksizlik Ra'dadır,
Mutlak kemal ondadır;
Nasibimiz başarı:
Cevherimiz Ra'dandır.

Evet ondan geldik biz,
Kudretine sahibiz,
Yok olmayan, yaratan
birer zerresiyiz biz.

Ezeli: Öncesiz
Ebedi: Sonsuz
Mutlak: Kesin
Kemal: Eksiksizlik

AS ÇOCUKLARI

Dikili demekti As,
Vurucu demekti As.

O, insan'ın ilk adı;
Kafkas yerlisi adı.

Aswa Aslı demekti,
Asır Aslar demekti.

Aswar Aslılar demek,
Aswır da Aswar demek.

Sar ve Sır da Asır'dan,
Saw ve Sawa Aswa'dan;

Aswar da Aswır olmuş,
Sawar ve Sawır olmuş.

Sözce hep Kafkaslıdır,
Soyca hep Kafkaslıdır.

Ülkelere dağılıp,
"Güzel" diye anılıp,

Değişik söylenişle
adları söylenmekle

"Güzellik" demek olmuş,
"Güzel" demek de olmuş:

Sawar "Cemal" olarak,
Sawır "Cemil" olarak

geçmekte Arapçada,
Kökenleri Kafkasta.

"Cemal"den gelen "Cemil"
"Sawır"dan gelen "Cemil"

Ayrı gayrı değildir,
ikisi de kökdeştir;

Çünkü: "Cemal" "Sawar"dan
O "Sawır" da "Sawar"dan.

Kutsal güzel Huri'ler
ve "Güzel halk" Hurri'ler

"Güzel Sawar"lardandı,
Saur'lar da onlardı.

Kafkaslı Aswar'lardan,
Kafkas'ın ilk halkından

Güzellik yayan Kafkas...
Selam sana ey Kafkas!

ASWA ÇOCUKLARI:

"As-lı" demek olarak
"Aswa" denmiş Kafkasta,
Bu Aswa'dan gelmedir
Asuwa da Asğa da.

Azıwa'yla Asığa,
Assuwa da onlardan,
Aşuwa'yle Assuğa,
İssuwa da onlardan.

Azıwa'dan gelmedir
Azuw, Acem, Elam da,
Aram, Arab, Adığa,
Adığ ile Adem de.

Ar da denir As'lara,
Aswa demek Arwa da;
Arıwa ve Aruwa,
Arıw, Aram, Arab da...

Kökdeştirler böylece
Asığ, Adığ, Adıw da,
Aruw, Aram ve Adem,
Arab, Acem, Azığ da.

Aswa'dandır Sawa da,
Zawa, Zağa, Zağ ondan;
Sıwa, Syğe, Zyge de...
Sawa gibi Aswa'dan.

Sağa, Sağe, Sağ ve Saw
Asga = Aska = Asg'dan;
Sama ile Sam ve Sem,
Hama, Ham, Yam Sawa'dan,

Bunlar ile kökdeştir
Sagi, Sangi, Sanyg da,
Sagga, Sanga, Sinova,
Taw ile Daw ve Dağ da.

Dawı, Deve, Dana ve
Dev ile Div ve Theos,
Dıw ile The ve Dieu,
Dio, Dace ve Davos:

Böylece adaş olmuş
toplumlarla tanrılar,
devler, Dağlar, Adığa,
Büyük, mitik varlıklar.

"İlk düzenci" diyerek
Asg'a tapmış Nordik'ler,
İlk insandır diyerek
Ask'a tapmış Nordik'ler

Aşk da Eşk de Saka da
ortak kökenden gelmiş,
Asterabad = Aşkabad =
Eşkan'ı yurt edinmiş!

"Eşk yurdu" demek Eşkân,
"Aşkabad" da o demek.
"Çok güzelmiş" Aşk soyu:
Adı olmuş "aşk" demek.

Aşk çok zaman ağlamış
adı Aşk "Yazık" olmuş,
Bu Yazık'la Yazıg da
Türkçede "Yazık" olmuş.

Azga, Azıg, Yazıg da
"Aswa" köklü "Asığ"dan,
Yassyg da o Yazık da,
Türkçe "Yazık" da ondan.

"Eşk" halkıyle "Gözyaşı"
Farsçada adaş olmuş:
Aşk halkının bu adı
"Gözyaşı"na ad olmuş.

Azuw adıyle onlar
yaygınken esir olmuş,
"Azuw" "Azab" şeklinde
Çile'ye de ad olmuş.

Gözyaşıyle adaştı,
"Azâb"a adaş olmuş:
"Aswa = Azwa = Azuw"dan
"Azâb", "Çile" de olmuş.

Aswa'ların yaydığı
At'a da Aswa denmiş:
Sanskritte, Farsça'da
"Açwah" ile "Asb" denmiş.

Evet: Eski ve yeni birçok toplum ve Yer adları ile bazı dillerdeki Büyük, Dağ, Dev, Dana, Tanrı, İlk adam, Düzenkuran, Güzel, Aşk, Huri, Esir, Yazık, Gözyaşı, At... vb. anlamlarındaki eski ve yeni kelimeler ilk Kafkaslıların adları olan As, Asır, Aswa, Aswar= Aswır, Asırwa= Asrıwa kelimelerinin değişik söylenişlerinden gelmedir.

ASIR ÇOCUKLARI:

"Asır, Asrı" sözleri
Birbiriyle kökdeştir:
İkisi di Kafkasça
"As-lar" halkı demektir.

Asar, Azar, Agar ve
Awar, Abar, Heber de
Agrı, Abir ve İber...
ó Asır'dan gelmede.(1)

"Asır" sonra "Sar" olmuş,
"Sar, Zal, Syr, 'Tyr' ve Dor da",
"Gal, Wal, Wali, Hari, Kar,
Huri, Hurri, Sura, Saru"da.

Buradaki Tyr gibi
Tur adı da bunlardan:
Asır'a ve Aswır'a
bağlı olan onlardan.

Asır halkı yaygınken
gerileyip zamanla
"Asar" "Esir" olarak
adaş olmuş Tutsak'la.

Ünlü güzel Huri'ler
güzellerin güzeli
Kutsal inanca göre
onlar cennet güzeli.(1)

(1) Abir Hz. İbrahim'in diğer adıdır, diğerleri eski ve yeni toplum adlarıdır... Hz. İbrahim'in babası Azer'in de Kafkasya'dan geldiğini Nemrud'un tarihçisi Dadon yazar ve halkın adı da Azer olduğunu belirtir. Demek Asır= Azır'lardandı.

ASW'AR ÇOCUKLARI

As-wa-r adı Kafkasça:
"As-lı-halk" ve "As-lı-lar.
Kafkas yerlilerinin
adlarıydı bu Aswar.

Sonra olmuş bu addan
Aswar, Hesper ve Saspir,
Aspir, Waspur ve Kaspar,
Abdal, Efthal ve Kaşmir.

Asgar, Azgar, Ejder de
bu Aswar'dan gelmedir;
Ejderhâ da Asgarwa=
(Asgarlı)dan gelmedir.

Aswar'dan olabilir
Alban, Arman, Alman da,
German, Kirman, Afgn ve
Karman, Ağwan, Angıl da.

Aswır'ın söz kalıbı
bazılarda değişmiş:
Sawar, Sawır Samir ve
Subar, Sumer de denmiş;

Sabir, Siber, Tiber ve
Tabal, Taber, Tawır bu;
Gawır, Gaul, Gomer'le
Kabir, Kabil, Taur bu;

Sagar, Saggar, Sangar'la
Zagır, Zagrı, Zagros da;
Dığır, Dığrı, Dicle de,
Semer, Zangar, Zıngal da.

Heber de ya Aser'den,
ya burdaki Sawır'dan.
Asar, Asır, Aswır'la
kardeş olup, Kafkas'tan.

Sawar = Sawır soyunun
güzelliği örnektir,
Güzelliğin adları
"Sawır" ile kökdeştir:

Güzellik'in Arapça
adı Cemal "Sawar"dan.
"Cemil" de "Güzel" demek,
Türkçe "Güzel" de ondan.

Sawar'ı "Cemal" diye
söyleyen o Araplar
"Güzellik" anlamında
bu sözü kullanmışlar.

Sawır'ı "Cemil" diye
söyleyen o Araplar
"Güzel" anlamında da
bu sözü söylemişler.

Cemal'den "Cemil" gelir,
Amma "Cemal" "Sawar"dan.
Demek "Cemil" her iki
yoldan da o "Sawar"dan.

İnsan yardımcıları
birçok canlıların da
yayıcısı "Sawır"dan
gelmiştir adları da:

Arapcada deve adı
"Sawır"dan "Cemel, Gamal";
Batıda da "Sawır"dan
Kabal, Kaval ve Cheval.

Farsça, Türkçe, Sanskrit
"Suwar, Semer" Sawır'dan,
"Aswa", "Açwah" ile "Asb"
gibileri Aswa'dan.

Sawar'dandır Sawır ve
Sıwır, Sığır, Tuhar da.
Bawar, Zahar, Zakkal ve
Tiber, Tıwır ve Tur da.

Buradaki Tur adı
"Türk" adına kökendir;
"Turan" adı Kafkasça
"Tur-vatanı" demektir.

Türk yurdu da Turan'dır;
Tur, Turan, Türk kökdeştir.
Aswır'dan Sawır, Sur ve
Asır'dan Sur Kökdeştir.

Tur'um, Türk'üm, kardeşim,
Benim gönül ortağım,
Kafkaslı öz kardeşim,
Benim beşik ortağım!

Kafkasça'yı incele
ki bulasın aslını,
Kafkas koylu kişiyle
ortak kendi aslını!.

NOT: Bundaki adlardan birçoğu eski yer ve toplum adları, bir gurubu da at ve at'la ilgili adlar ve sığır adlarıdır.

ASIRWA ÇOCUKLARI:

Ası-r-wwa'yle As-rı-wa
"As-halkı-lı" demektir:
Asırwa, Asruwa diye
Kafkas toplum ismidir.

Asırwa'yle Asrıwa
yine yer yer değişik
toplum adları olmuş,
Hep kökleri birleşik.

Söz kalıbı değişip
Sırwa ve Srıwa olmuş,
Slawa, Slaw da Srıwa'dan
toplumlara ad olmuş:

Srıma, Srake, Sirakes,
Trake, Bryge, Frige de,
Greka, Drawa, Drama da,
Truwa ili Tarki de;

Sırwa, Serbe = Sırp, Tirhe,
Balka, Farga, Belga da...
Sarwa, Sırwa yoluyla
Asırwa'dan kalmada.

"Sarwalı" demek "Sarwat",
ondan Sarmat, Dalmat da,
Karpat, Kirkat, Şirkat ve
Kerket, Hırwat Dalmaç da.

Aswır çocuklarıyle
Asrıwalı çocuklar
Tur ve İslav halkları
Kökte kardeş toplumlar.

Kucaklaşın kardeşler,
sakın düşman olmayın;
güçünüzü sürekli
dostluk için harcayın;

Güven dolsun havanız,
halklarınız mutlansın,
Aradaki dost halklar
sizleri alkışlasın!..

ÜNİVERSİTELİ GENÇLERİMİZ

Bu gençlik ruh kaynağı, umut aldık onlardan;
Hamleye hız kaynağı, güç alacağız onlardan.

Yaşamaya azmeden halka hayat bu gençler;
Yükselmeye andiçen halka kanat bu gençler.

Bunlardır nur kaynağı, meşalemiz bu gençler;
Yürüyeceğiz: Hedef-hız-iman verdi bu gençler.

Bu gençlerdir birlikte çalışmayı ilk bulan,
Bu gençlerdir -millete- yükselmeye yol bulan.

Düşüncede, duyguda, yürümekte birleşik;
Halka hizmet etmede birbiriyle birleşik.

Bunlar ne bir kişiye ne de bir halka düşman,
Amaçları yardımdır, zarar gelmez onlardan.

Artık ortak yoldayız, yürüyeceğiz birlikte;
İşbirliği ederiz halkımıza hizmette:

Kaldırırız düşeni, yemin ettik beraber;
Yürüyeceğiz kolkola, kalkınacağız beraber.

Koruyucu gözlerle bakışırız her zaman,
Kurtarıcı ellerle tutuşuruz her zaman.

Bunlar bize vazife, sevmez isek geriyiz;
Bunlar bizim hakkımız, istemezsek geriyiz.

Hayır, hayır! Abhazız, bu lekeden beriyiz;
Hak biliriz, iş sever: biz Kolkida eriyiz.

İnanınız ey gençlik: Sizi bekler o vatan!
O yerleri yoğuran sizlerdeki temiz kan.

Madem kaynar -ey gençlik!- içinde bu gür ateş;
O ateşi toplayan çıkar elbet bir güneş!

Tuttuğunuz ak yolda size vardır birçok eş,
Haklı yolda gittikçe el uzatır çok kardeş.

Biz uzanan pak ele el veririz her zaman,
"Abhazya Abhazların!" parolamız her zaman.

Abhazya'mız en güzel, bütün dünyâ içinde;
Milletimiz en asil milletlerin içinde.

Dilimiz en eski dil, bütün diller içinde;
Tarihimiz en parlak tarihlerin içinde.

Bize miras bu şeref tâ ezelden ecdaddan,
Kendimizi biliriz: kalmışız ilk zamandan.

Bizde yüksek bir kült var, odur bize teselli;
Kültürümüz boğulsa kalbimiz çok elemli.

Ruhumuzun gıdası şarkımız işlenmeli.
Ona engel çıkarsa ruhumuz pek kederli..

Evet gençler: Sizlerden gayret bekler o vatan,
Göklerini en önce sesinizdi çınlatan!

Ecdadının ruhu o yer altını doldurmuş,
ufalanan vücudu o toprağı oldurmuş;

Ürünleten kanları o toprağı yoğurmuş,
Çiçeğini-bağını o topraklar oldurmuş.

O topraklar elbette o ecdadın öz malı,
Mirasları elbette siz ahfada kalmalı!.

"Hayır!" diyen düşmandır, onu saldırtmamalı;
Karşılıklı dostlukla komşuluk pak olmalı.

Awubla'dan öğrendik: "El hakkına uzanan
el zâlimdir, haksızdır" bize hâkim bu iman.

Hangi millet yurdunu bizden fazla hakketmiş,
Hangi zâlim kişiyi medeniyet affetmiş!

Duysun cihan: Ecdadın orda hayat üretmiş,
Çiçeğiyle-bağıyle havasını beslemiş!

O çiçek-o yaprak'la beslenen o havadan
kana kana iç, yaşa, senin ey genç o vatan!

Öz atamız Promete bağlandığı Çılaw'dan,
Abhazya'nın yalvacı Zushan tata Psırzha'dan

çağırmakta bizleri, sesler işitmedeyiz,
artık yola çıktık biz, Yafrat'ın izindeyiz.

Temiz elle sarıldık: Murada ermedeyiz,
Al zeminde ak elli bayrağın peşindeyiz.

Artık bizi yoramaz hiçbir cefâ ve ezâ,
Arş ileri ey gençlik, istikamet Abhazya!...

1943

ZAZA KIZI

Zaza kızı, Zaza kızı,
Şen dağların şen yıldızı,
Bingöl'lerin güzel kızı,
Yurduma süs Zaza kızı!

Çağlayanlı bayırların,
İnci göllü çayırların
O yemyeşil ormanların
senle mutlu Zaza kızı!

O yuvarlak serpuşunla,
O örgülü saçlarınla,
O pek endamlı boyunla
ne güzelsin Zaza kız!

Her gün güneş uyanırken,
çevrenle o sarmaşırken,
Horos-kuzu seslerinden
sesin kopmaz Zaza kızı!

Sabahları yağ yayışın,
Yağ yayarken şakıyışın,
o endamlı sallanışın
pek tatlıdır Zaza kızı!

Zaza kızı, Zaza kızı,
Selam sana Zaza kızı!
Seni candan selamlıyor.
Kolkida'dan Abhaz kızı!

"Hemşerilerimize (İktisadi kabe) olacak bir şirket kurmak istiyoruz; buna ne dersiniz" diye mektupla soran Mısırlıoğluna cevap:

İKTİSADİ KÂBENİZE NE Mİ DİYORUM?

Her iş yeri bir mabed, bize kâbe her kurum;
"Yeter elbet halkımın çektikleri!" diyorum.

"İktisadi kâbemiz" dediğin o mâbede
el uzatan hemşerim kalkınacak elbette!

Bilim, Sanat, İnsanlık hep böyle mâbed ister;
herbirine susayan halkımız doymak ister.

Bu kâbeden doğacak obür mabedlerin de,
Anası bu olacak öbür mabedlerin de.

Kâbe-Mâbed yoksulu bir cemiyet olamaz,
varsa eğer sürüdür; o cemiyet olamaz.

Awubla'dan ders alan Abhaz sürü olur mu,
Promete'den ruh alan o hiç köle olur mu?

Asırlarca yaşatmış mabedini gönlünde,
bugün artık kurmakta o mabedi göz önünde.

Demek onda sönmemiş Promete'nin ateşi,
Awubla'nın verdiği medeniyet güneşi.

İktisadi kabemiz çok büyük mabedimiz,
onda hayat bulacağız, odur hayat ukdemiz.

Yürü Abhaz, önünde Promete'nin nuru var!
Sende bitmez sermaye (Awubla'nın ruhu) var!

Promet'den ruh alan Abhaz köle olamaz,
Awubla'dan ders alan Abhaz sürü olamaz!..

1942

KAFKAS KÖKENLİ TUR'LAR

Asır (Aslar) demektir,
(Sır, Tır, Tur, Dor) Asır'dan;
Turk da (Turlar) demektir,
Tırkua (Tırlar) da ondan.

Turka da (Tırkua) demek,
O da gelmekte Turk'dan;
Turın (Tur yurdu) demek,
Turan adı da ondan.

Türk de (Turk)dan gelmedir;
Türk yurdu da o Turan;
Kafkasya kökenlidir
böylece Türk ve Turan.

Tur'um, Türk'üm, kardeşim,
Benim beşik ortağım,
Kafkaslı öz kardeşim,
Benim gönül ortağım!

Kafkasça'yı incele
ki bulasın aslını:
Kafkas soylu kişiyle
ortak kendi aslını!.

KAFKAS-TUR-İSLAV KARDEŞLER

Aswır çocuklarıyle,
Asrıwalı çocuklar:
Tur ve İslav halkları
kökte kardeş toplumlar.

Kucaklaşın kardeşler,
Sakın düşman olmayın,
Gücünüzü sürekli
dostluk için harcayın!

Güven dolsun havanız,
halklarınız mutlansın,
aradaki dost halklar
sizleri alkışlasın!...

NASIL HACI OLDUM

Bir Ormancılık kongresi. Gündemindeki bir madde de ORMAN BAŞMÜDÜRLÜKLERİ KURMAK. O zamana kadar, kararcı genel müdürlükle tatbikatçı müdürlükler arasındaki yazışmalar aracısız (Ademi merkeziyetle) yapılıyordu. Bu kongrede kurulması teklif olunan Başmüdürlükler ne kararcı ve ne tatbikatçı: yalınız, kararcı genel müdürlükle tatbikatçı müdürlükler arasındaki yazışmaların bir uğrak yeri (Bir durak yeri) olacaktı, hele postalama yolunun (çoğunca evrakların önce geriye veya yanlara gidip günlerce duraladıktan sonra genel müdürlüğe varıp ve cevaplarının da aynı dolaşık yollardan gelmesi) pek yadırganacak bir yoldu: Zamanın, personelin, paranın ısrafı demekti, daha birçok sakıncaları da vardı. Sakıncalarını dile getirenler az olmadıysa da, teklif sahibine yaranıp boş ünvanlar kapmaya çalışanların ve çekingenlerin çoğalması neticesinde teklif kabul edildi. Bu açıkça (Ademi merkeziyetten katmerli merkeziyete geçiş kararı) idi. Hele bu karara, niteliğinin aksine olarak "Merkeziyetten ademi merkeziyete geçiş kararı" denmesi ve buna inandırılmaya çalışılması hiç de hoş değildi. Bu durum karşısında (o zaman Sivas Orman fidanlığı müdürü olarak çevresindeki vileyetlerdeki ormansız köy ve belediyelere ve bazı devlet arazilerine ve çıplak dağlara Marşal yardımıyle ormanlar yetiştirmekte olan) bu naçiz yazar -yadırgadığı konuşmalar sürerken- kendisi dinlemeyerek, Şirazlı Sadi'nin:

"Tersem neresi bekâğbe ey Ağrâbî
İn reh ki tu mirevi betürkistanet":
(Korkarım ki gidemezsin kâbeye ey çöl Arabı,
Gittiğin bu yol Türkistan yoludur) şiirini mırıldar ve bu şiiri kongrenin kararına uygulayıp aşağıdaki dizelerini orada yazarak imzasını HACI FİDANCI diye atar:

NASIL HACI OLDUM

Bizler çıktık hac yoluna,
Bu yol çıktı Türkistana.

Şeyh, dedi: "Hiç dönülür mü
hac için Arabistana?

Bile bile öne düştüm
tavaf için Türkistana;

Sapıtmadım sayın mürid,
Hac yolu bu, inan bana!

Gerçek Kâbe Türkistandır,
çöl kalsın araboğluna;

Zaten haccın şartı değil
Zemzem içmek kana kana;

Asıl şimdi Hacı oldun,
Kutlu olsun bu hac sana!"

İşte böyle Hacı oldum
ve çıktım Sivas yoluna.

Sivaslı Hacı Fidancı
(Ömer Büyüka).

ABHAZYA'NIN SESLERİ

Abhazya bağımsız Beyliği 1864'de kaldırılıp Bey'i Açaçba Hamit Bey (Mihail Şirvaşidze) Voronej'e sürülmüştü, vatan ve milletinin uğradığı felâketlerin acısıyle bir buçuk yıl içinde öldü; Abhazya da-Rus imparatorluğunu yenemiyeceğini bile bile- protesto niteliğinde ayaklandı ve ezildi. Ölen Bey (Hamit Bey)in oğlu Prens Gerg Abhazya'dan çıkarıldı ve Abhazya'ya girmesi yasaklandı. Halkının inkıraza itildiğine yanan prensin acıklı şiirlerinden birkaçının çevirisini aşağıda sunalım:

WARADA

Buyrukçumuz kızma bana,
milletimi özleyip
çağırdığım bu havalar
ata şarkım Warada;

Kısık sesle söylüyorum
acı içinde ben onu,
Bu şarkı çok acıklı ses,
Gönül yırtar Warada.

Annesinin mezarına
kapanarak ağlayan
yetimciğin tesellisiz
aahları bu Warada.

Bazen şansa isyan edip
feryad feryad haykırır:
Kara bahtım, yıktın beni
özyurdumdan atıp da!

Çatışmalar bazı suçsuz
toplumları yok eder,
Gök görmezse o haksızlığı
görecek kim dünyâda?

Buyrukçumuz kızma bana
bu pekisiz aahımdan,
Arada bir inleteyim:
Warada aah warada!.

Açaçba Gerg

Prens Açaçba Gerg (Gerg Şirvaşidze), Rusya'da vazifeli Abhazların her türlü mevki ve menfaatlarını iterek Abhazyaya dönüp vatanlarının acılarına merhem olmaya çağıran bir şiirinde de şöyle diyordu:

İnleyor fecaat ıhınma sesini,
Duymuyor musun insan iniltisini?

Acıklı halde kardeşim o vatanım!
O, beni besleyen zavallı vatanım!...

Başka bir şiirinde de şöyle diyordu:

Keşke keskin bıçakla karnım deşilip
gürül gürül dere olup kanım aksaydı,

Kuduruk canavarlar üstüme üşüşüp
keşke o sıcak kanımı akıtsaydı,

Çarpan kalbimi yuvasından çıkarıp
aç kargalar onu didikleseydi,

Amma içindekiler öyle açılıp
keşke keşke halkımca görülseydi!.

MARŞAN VİTALİ'NİN BİR ŞİİRİNİN ÇEVİRİSİ:

Bir zamanlar vardı ki sâhilden yaylaya
damdan dama yürüyüp giderdi kedi,
Milletim büyüktü, evleri öyle sık,
Aralarından kuş uçup geçemezdi.

Söylediklerimi masal sanma aslâ,
Şimdi neye azaldı milletim? sorma bana;
Onları azaltanı bugün burada öyle
gözyaşı dökmeden anlatamam sana...

Marşan W.

Gurgulia Boris'ten çeviri:

BEYGUAA ÖMER'E

Yol nerede yürünen yol yarı yerde kapandıysa,
Söz nerede sözü açan ağız hemen tıkandıysa,
Şarkı nerde şakır hayat doğar doğmaz boğulduysa?

Sürgündeki üzgün soydaş, halkınmıdır özlediğin?
Halkın, yolun, şarkın da var; evindeler öz annenin;
O öz annen Abhazyamız sana tutkun, Ömer nerdesin?!.

Gurgulia Boris

1975 Ekim ayında Abhazya'ya gittiğimizde şair Çiçiko Conuwa'nın bana hitabeden ve Türkiye'yi selamlayan şiiri ile Karaçay kızı Dr. Sofya hakkında yazdığı eski bir şiiri -kitabından alarak- Türkçeye çevirip aşağıda sunuyorum:

AÇIK MEKTUBUM
(Sofya Aminova için)

Uzaklardan geldim dinlenmeye,
Anılarımı tazelemeye;
Girdim de sık ağaçlı parkına
geziniyorum düşüne ana;
Bastığım yapraklar hışırtılı,
İçtiğim havası da ne tatlı!

Hey, bundan on altı yıl önceki
hastahanemdi şu önümdeki.
Son nefesimde konup sedyeye
getirilmiştim bu hastaneye,
Abhazya'mı artık dünya gözüyle
görme umudum ölmüştü bile

Burada önce beni karşılayan
sedyemi en özenle taşıyan
kızı unutamam, tanıtmak borcum:
Bil o Karaçay kızını, dostum!
Sabahlara dek beklerdi beni,
hep önümde, avuturdu beni.

Kurtuldum o dağlı kızı eliyle.
Beni ölümden kurtardı da öyle
ayağa kalktım, yine güçlendim,
Hazırlandım ve savaşa gittim.
Savaş yeri Don boyları ve biz
saldırmakta, ilerilemekteyiz...

Ondan beri on altı yıl işte,
O fedakâr Karaçay kızı nerde?
Vuran bir fırtınayla kayboldu,
Çok acılar çekti, yaslar tuttu...
amma en son sağ olarak yine
gelip yerleşti baba evine.

Önce ziyaret ettim o doktorumu
ve yazdım şu açık mektubumu:
Tanıyın halkım onu, duyunuz,
O Karaçay kızını duyunuz!
Bilin o Kuzey Kafkas kızını!
Şu adres kağlar bulunmasını:

(Kislovodsk Konün 11) biliniz
tanış ve dostlarım siz hepiniz!
Yalınız şu dileğim var sizlerden:
yolunuz geçerse onun semtinden,
Geçmeyin onu ziyaret etmeden,
yerime siz önünde eğilmeden.

1959 Çiçiko Conuva

BEYGUAA ÖMER'E

Beyguaa Ömer Büyüka, şarkıyle dolu olarak
denizi aştın yanına pelvanlar alarak.
Atalarının vatanı küçük yurt Abhazyam
sana teşekkür ediyor elini sıkarak.

Ateşli şiirlerini herkesten önce ben
Abhazları okuttum beğenip, sevip içten;
Övünürüm onunla ki duymanı isterim:
Söylüyorum sana önünde eğilerek ben.

Büyük Abhaz şairi, yalvarıyorum sana:
Uzunca kal burada, konuk ol şu yurduna;
Amma dönersen, kardeşlerimi barındıran
o yerleri adıma kucakla, yüz sür ona!

Ve sen şu duygularımı da ilet Türklere:
Kutsal arkadaşlık etmek isterim Türklere.
Benliklerini yitirtmisinler Abhazlara,
Umut da mutluluk da bundan gelir bizlere.

Çiçiko Conuwa
Ekim/1975

Bu şiirde anılan pehlivanlar İrfan Atan ve Zülküfl Pelvanlardır.

AKHİYBA W'NIN ŞİİRİNİN ÇEVİRİSİ

Ben çimende yürüyorsam da
ayağıma dikenler batıyor;
Başım yumuşak yastıktaysa da
o yastık bana taş oluyor.

Kat kat şiltelere yatsam da
uyutmaz kuru tahta oluyor;
Bana içecek su verseler de
pek bulanık, hiç içilmiyor.

Bahçem yemiş veriyorsa da
tuttuklarım ham, yinilmiyor;
Ben yürümek istiyorsam da
yollar pek ham, yürünemiyor.

Küheylâna biniyorsam da
ayağı bağlı, gidemiyor;
Beni deniz ötesine al da
Gör: On sekizimde oluyorum.

Diğer bir şiirinde de şöyle diyordu:
"Doğrudur ki önceleri öyle değil idi,
Nüfusumuzun yarısını o felâket yutmuş idi".

İÇİNDEKİLER

Başlıklar	Sayfa
Önsöz	5
Aah!	7
Bu Ses	7
Bir Anı	8
Ah Can Versem Bağrında	10
Sahilde Kolkida Anısı	12
Abhazyam, Abhazyam!	14
Bir Abhaz	16
İşte O Abhaz Sesi!	17
Tek Meşru Yol	18
Abhaz Mitik Çağlayanı	19
Kafkas Güzeli	20
Kafkas Müzleri	21
Abhaz Jü'sü= Helen İo'su	23
Yar Yolu	25
Yolcu!	26
Benim Nem Var?	27
Ben Neyim?	28
Esir Kahraman	29
Ve Sen Ey Kafkaslım!	30
Sesimi Boğmak İsteyene	33
Diktatöre	34
Okutur Mu Baskı Hiç?	35
...Yetişir	37
Ra	39
As Çocukları	40
Aswa Çocukları	42
Asır Çocukları	45
Aswar Çocukları	46
Asırwa Çocukları	49
Üniversiteli Gençlerimiz	51
Zaza Kızı	54
İktisadi Kâbenize Ne Mi Diyorum?	55

Başlıklar	Sayfa

Kafkas Kökenli Tur'lar 56
Kafkas-Tur-İslav Kardeşler 56
Nasıl Hacı Oldum? 57
Nasıl Hacı Oldum? 58
Abhazya'nın Sesleri 60
Warada 61
İnleyor Fecaat Ihınma Sesini 62
Keşke Keskin Bıçakla Karnım 62
Marşan Vitali'den Çevri 63
Gurgulia Boris'ten Çevri 63
Açık Mektubum 64
Beyguaa Ömer'e 66
Akhiyba W'nin Şiirinin Çevirisi 67
İçindekiler 68
Yayınlarımız ve İsteme Adresleri 70

Yayınlarımız ve istenme adresleri:

Abhazoloji yayınları no:	A d l a r ı	Yayın tarihi
1-	Abhazca duvar takvimi	1969
2-	Abhaz mitolojisi anaç mı?	1971
3-	Hazreti İbrahim'le Aubla ve Kafkaslılar	1975
4-	Kafkas kaynaklarına göre İlk yaratılışlar-İlk insanlık Kafkas gerçekleri	1986
5-	Kafkas aah'ları (Şiirler)	1992
6-	Abhaz-Abhazya gerçeklerinden bazılarını sunan broşür.	
7-	Astampıltıy Apsuwa bjı (İstanbuldaki Abhaz sesi. Sohumda basıldı.)	1990
8-	Abhazca ilk dil mi?	
9-	Absuwa bjı (Abhaz sesi) adlı şiirler kitabı. Sohumda basılacak.)	
10-	Abhazca-Türkçe-Abhazca Sözlük (Örnekli) Henüz müsvedde.	
11-	Abhazca'nın grameri. (Henüz müsvedde)	

Bunlardan: 8 numaralısı basıma 2 yıldan beri hazırdır, basım parası sağlanınca basılacaktır.

10 ve 11 numaralılar henüz müsveddedir.

7 numaralısı kiril harfleriyle Suhum'da basılmıştır.

8 numaralısı da kiril harfleriyledir, Suhum'da basılacaktır, hazırdır.

Bu 7 ve 8 numaralılar Abhazya'daki tanıdık adreslerden sağlanabilir.

Diğerleri şu adreslerden sağlanabilecektir:

Ömer Büyüka veya Ersin Büyüka
Hamdibey sok. No: 13/11 Fuatbey apt.
Kızıltoprak/Kadıköy İSTANBUL
Ya da:
Kafkasya-Abhazya Kültür Derneği
Selimiye Kışla Cad. No. 18/59
Üsküdar/İstanbul